

GÅTA, f. 1. (af gamla verbet *Gæta*, gissa) 1) Uppgift till skarpsinnighetens öfvande, då ett visst föremål, som framställes att gissa på, angives dels genom dess likhet eller olikhet med andra, dels genom historiska händelser, o. s. v. *Framställa g-tor*. Lösa ell. gissa en g. *Man skiljer emellan Ordgåtor* (egentliga Gåtor), *Bokstafsgåtor* och *Stafvelsegåtor*. *Anagrammer* och *Logogrypher* äro bokstafsgåtor, *Charader stafvelsegåtor*. — 2) Mörkt tal, någonting oförklarligt. *Hvad ni nu säger, är en g. för mig*. *Ni talar i g-tor*, ert tal är obehörigt. *Hans handlingssätt är och förblifver en g. för alla*. *Finna ordet till g-n*, förklaringen af en sak.

GÅTAKTIG, **GÅTLIK**, a. 2. Som liknar en gåta, oförklarlig. *Ett g-t uppsförande*.

GÅTAKTIGT, **GÅTLIKT**, adv. På ett gåtlikt, oförklarligt sätt. *Tala, skriva g.*

GÄCK, m. 2. 1) Gyckelmakare; en som gäckas med folk. *Han är en g.* — *Syn.* Se *Begabbare*, *Gycklare*. — 2) Person, som är föremål för gäckeri. *Jag vill ej vara hans g.*, vill ej låta gäcka mig af honom. *Göra g. af, spela g. med någon*, gäckas, gyckla med någon. — *Syn.* Se *Dåre*. — 3) En regel på bösslås, hvarmed hanen stänges i halfspändt, så att han hvarken kan hjälpännas eller nedfällas.

GÄCKA, v. a. 1. 1) Göra någon till föremål för åtlöje. — *Syn.* Se *Begabba*. — 2) Svika, bedraga med falska löften, förespeglingar, o. s. v. *Jag vill ej längre låta g. mig af honom*. (Fig.) *Den starka kölden g-de alla våra bemödanden*. *G-d i sina planer af lyckan*. — *Syn.* Se *Bedraga*. — *G-s*, v. d. 1) Spefullt skämta. *G. med någon*. — *Syn.* Se *Gyckla*. — 2) Hafva någon till narr genom att bedraga honom med falska löften, förespeglingar, o. s. v. *Jag har nu så länge låtit narra mig af honom, men han skall ej längre så här g-s med mig*.

GÄCKERI, n. 3. 1) Spefullt skämt. *Blifva föremål för ens g. ell. för g. af någon*. — *Syn.* Se *Gyckel*, 2. — 2) Svikligt, listigt handlingssätt, då man bedraget någon genom falska löften, förespeglingar, o. s. v.

GÄDDA, f. 1. En mjukfenig benfisk, stundom 4 fot lång, med blott en ryggfena, käftarne på sidan tandlösa, men öfverkäftens kant, gommen och tungan fullsatta med hvassa, krokiga tänder; hufvudet ofvan platt och bredt, nosen lång och bred som på en krokodil; färgen grå med ljusare fläckar. *Esox Lucius*. — *Ss.* *Gäddhufvud*, *-lefver*.

GÄDD-DRAG, n. 5. Ett slags fiskredskap att fånga gäddor, bestående af en polerad eller försilfrad messingspjes, som liknar en fisk, med röd tafs och krok i yttersta ändan, hvaremot vid den andra är fästad en tagelref, hvilken släppes ut ifrån bakstammen af en båt eller ekstock, som ros, och får släpa i vattnet baketter.

GÄDDKROK, m. 2. Krok att fånga gäddor med. **GÄDDNATE**, m. sing. (bot.) Se *Aborrgräs*. **GÄDDNÄT**, n. 5. Ett slags gröfre nät, till gäddors fångande.

GÄDDSNIPA, f. 1. Liten gädda.

GÄF, a. oböjl. Gammalt ord, ännu bibehållet i lagtermen *G. och gångse*, bruklig och gångbar i handel och vändel.

GÄFTRÄL, m. 2. Så kallades fordom den, som af fattigdom frivilligt gaf sig till träl åt någon.

GÄFVA, m. fl., se *Jäfva*.

GÅL, m. 2. 1) Benämning på hvardera af de bakom hufvudet af en fisk befintliga andningsred-

skap, liknande kammar eller fransar, som äro genombärfda af blodkärl och deraf hafva röd färg, samt hos de flesta täckta med lock af ett stadigare ämne. *G-arne äro fiskarnes lungor*. — 2) Benämning på dylika andedräftsorganer äfven hos andra djur, såsom: grodor, blötdjur, skorpiondjur och ringmaskar.

GÅLA, v. a. 1. *G. sill, ströming*, vid saltning af sill eller ströming uttaga tarmarna genom gålarna.

GÅLD, c. 3. Skuld. *Göra ell. samla g. Sätta sig i g.*

GÅLDA, v. a. 1. o. 3. Ind. pres. *Gäldar*. Impf. *Gäldade*. Sup. *Gäldat* och (föräldr. men bibehållet i lagstil) *Guldt*. Part. pass. *Gäldad* o. (föräldr. men bibehållet i lagstil) *Gulden*. 1) Betala. *G. skadan*. — *Syn.* Se *Betala*. — 2) Se *Betala*, 2, a o. b.

GÅLDBUNDEN, a. 2. Handlingen, då man gäldar. *Skadans g.*

GÅLDBUNDEN, a. 2. neutr. — *et.* Belastad med skuld. *G-et bo*.

GÅLDENÄR, jälldenär, c. 3. En, som är skyldig någon penningar. — *Syn.* Skuldenär, Debitor.

GÅLDFRI, a. 2. neutr. — *frött*. Fri för penningsskuld. — *Syn.* Skuldfri. — *Gäldsfrihet*, f. 3.

GÅLDSKYLDIG, a. 2. Se *Gäldbunden*.

GÅLDSTUGA, f. 1. Se *Bysättningshäkte*.

GÅLFRANS, m. 2. Den franska delen på en gäl.

GÅLHINNA, f. 1. Hinna, som betäcker gälarna på fiskar.

GÄLL, n. 5. 1) Se *Prestgäll*. — 2) Se *Höns-gäll*.

GÄLL, a. 2. (om ljud) Klar, men högljudd, skarp och genomträngande. *G. ton*, röst. *G-t ljud*, låte, rop. *Klarinetten har en g. ton*.

GÄLLA, v. n. 2. Ljuda starkt. *Det gällde i örnen*.

GÄLLA, v. a. o. n. 2. (Gamla former: Impf. sing. *Galt*; pl. *Gullo*. Sup. *Gullit*.) 1) Kosta. *Hvad g-ller säden? Den g-ller 12 r:dr tunnan*.

— 2) (neutralt) Vara lagligen gångbar. *Detta mynt g-ller icke här i landet*. — 3) Hafva värde. *Hans assignationer gå och g. som kontanta penningar*. *Det g-ller ej mycket*. *G. för penningar*, hafva penningars värde. *Ett pund sterling g-ller så och så mycket i svenskt mynt*. *Han g-ller i mitt ömdöme lika mycket som alla de andra sammantagne*. — 4) Hafva laga kraft; godkännas, vara giltigt. *Denna förordning g-ller ännu*. *Regentens böner g. för lagar*. *Detta kan g. för bevis*. *Den regeln g-ller ännu*. *Denna ursäkt g-ller icke*. *Låta någonting g. för sant*. — 5) Anses, hållas för. *Han g-ller för en skicklig läkare*. — 6) Hafva vigt, betydelse; vara vigtigt, i anseende; betydä, utträta. *Han g-ller mycket på högre ort*. *Goda ord g. mycket*. — 7) Angå, vara frågan om, röra. *Det g-ller lifvet*. *Om det g-llde all min egendom*. *Det g-ller dig*. *Det g-ller om alla*, kan sägas om alla. *Hvart g-ller resan? hvart skall resan ske? — 8) Säges i fråga om afgörande tillfällen. Det är godt att hafva en vän, när det g-ller*. *Vara med, der det g-ller*. *Nu g-ller det*, nu skall saken afgöras, nu är den afgörande stunden inne. *Nu g-ller det att stå på sig*, nu fordras att &c. *Hvad g-ller? välan! nåväl! — 9) (impersonelt) G. på*, se *Kosta på*. *Det g-ller hårdt på*. — *Gällande*, part. pres. Som gäller. *Göra g.*, göra erkänd, godkänd, gifva vigt, betydelse,